

Ομιλία κ. Γιώργου Γεωργή στο Μνημόσυνο του ήρωα Κυριάκου Μάτση στο Παλαιχώρι

Κυριακή, 15 Νοεμβρίου 2015

Συγκεντρωθήκαμε σήμερα εδώ, όπως κάθε χρόνο για να τιμήσουμε τη μνήμη και τη θυσία ενός μεγάλου ήρωα, του Κυριάκου Μάτση. Ο λαός μας τον τιμά, μαζί με τον Γρηγόρη Αυξεντίου, ως τους κορυφαίους ήρωες του Αγώνα. Οι Άγγλοι δεν μπόρεσαν να τους νικήσουν στο πεδίο της μάχης γι' αυτό και νεκρούς τους φυλάκισαν στο κοιμητήριο των Κεντρικών Φυλακών.

Ο Χριστοφής και η Κυριακού Μάτση δεν μπόρεσαν να νεκροστολίσουν και να νεκροφιλήσουν το γιό τους. Όταν έμαθαν το θάνατό του, 19 Νοεμβρίου του '58, έσφισαν στον κόρφο τους το τελευταίο γράμμα του Κυριάκου, γραμμένο παραμονή της πρωτοχρονιάς του 1958.

Σεβαστοί μου γονείς, Δόξα τω Θεώ, τόσο εγώ όσο και τα άλλα παιδιά που είναι μαζί μου είμεθα καλά. Τώρα με τις γιορτές είναι φυσικό ο νους μου να γυρίζει σε αγαπημένα πρόσωπα και πιο πολύ κοντά σε εσάς. Αλήθεια πόσο πεθύμησα την γλυκειά ζεστασιά της νησιτιάς μας, εκεί στην τόσο γνώριμη γωνιά του σπιτιού μας...

Τους έγραφε μετά για τον αγώνα και τις διεθνείς εξελίξεις, «ήδη ο λαμπρός μας αγώνας αρχίζει να αποδίδει τους καρπούς του» τους έγραφε και κατέληγε:

«Εύχομαι σε όλους σας να περάσετε ένα ευτυχισμένο νέο έτος. Και πιο πάνω όλοι ας ευχόμαστε το νέο τούτο έτος να χαρίσει στο νησί μας την ελευθερία του».

Πραγματικά η ελευθερία είχε αρχίσει να δοραμίζει, αφού είχαν αρχίσει συνομιλίες και διαβουλεύσεις για τη λύση του Κυπριακού. Μόνο που το 1958 δεν στάθηκε ευτυχισμένο για την οικογένεια Μάτση, για το Παλαιχώρι. Ο θάνατος του Κυριάκου ήταν βαρύ πλήγμα για την οικογένεια και το χωριό του. Και το αγαπούσε ξεχωριστά τούτο το χωριό. Γι' αυτό έγραψε τη διπλωματική του εργασία. Μέσα από τα ημερολόγιά του προβάλλει το Παλαιχώρι ως τόπο πανέμορφο και μαγικό. Στο υπόμνημά του για υποτροφία του ΙΚΥ για μεταπτυχιακές σπουδές σημειώνει το 1954:

«Επειδή το χωριόν μου είναι καθυστερημένη δενδροκομική περιοχή, χρήζουσα μεγάλης αναπτύξεως, καταβάλλω κάθε προσπάθεια δια την πρόοδον του προς την κατεύθυνση τούτην».

Η ζωή του, αγώνας και αγωνία για την Ελλάδα, την Ελευθερία, την Κύπρο. Δεν ήταν μόνο ένας λαμπρός, αλύγιστος αγωνιστής. Ήταν ένα βαθιά προβληματισμένο άτομο. Μέσα από τα ημερολόγια, τις επιστολές, τις συζητήσεις με τους φίλους και τον αδελφό του, διαφαίνεται ο ήρεμος και βαθύς προβληματισμός του. Αγωνιούσε για την πορεία του Αγώνα, για την εμπλοκή της Τουρκίας και το διχασμό ανάμεσα στους Έλληνες και τους Τούρκους κατοίκους του νησιού. Πίστευε πως με κάθε τρόπο έπρεπε ν' αποφευχθεί η δικοινοτική σύγκρουση. Η Κύπρος ήταν για τον Μάτση κοινή πατρίδα και δεν ξεχώριζε τους κατοίκους της, που ήταν γι' αυτόν άνθρωποι του μόχθου και του ιδρώτα, που άξιζαν όλοι μια καλύτερη τύχη από τον ήλιο της Κύπρου.

Ήταν γεννημένος ηγέτης και αγωνιστής. Από τα μαθητικά του χρόνια. Τον Ιούνιο του 1945 οι συμμαθητές του στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου τον επέλεξαν να τους εκπροσωπήσει και να εκφωνήσει τον λόγο για την αποφοίτησή τους. Το 1946 εικοσάχρονος απόφοιτος του Γυμνασίου

πρωτοστάτησε στην προεκλογική εκστρατεία του Εθνικού Συνδυασμού στις δημοκρατικές εκλογές της Αμμοχώστου με άρθρα στον Τύπο και ομιλίες στις προεκλογικές συγκεντρώσεις.

Ήταν ιδεολόγος, υπερασπιστής ενός ελεύθερου κόσμου και τα ιδανικά του τον έφεραν αντίπαλο με τους κομμουνιστές χωρίς όμως καμιά εμπάθεια ή προσωπική αντιπαράθεση.

Στις 24 Οκτωβρίου 1944 γράφει στο ημερολόγιό του για την τεράστια παρέλαση στο Βαρώσι για την απελευθέρωση της Αθήνας, που είχε καταλήξει στην Ανόρθωση, όπου ο λόγιος αριστερός Δήμαρχος Αμμοχώστου Αδάμ Αδάμαντος είχε μιλήσει προς το πλήθος και είχε καταλήξει: «Ζήτω αι Αθήναι – Ζήτω η Ένωση Κύπρου – Ελλάδος».

Τέσσερα χρόνια αργότερα, φοιτητής στη Θεσσαλονίκη είχε επισκεφθεί στο Επταπύργιο και στη συνέχεια είχε παραστεί μάρτυρας υπεράσπισης του Γιάννη Δρουσιώτη, που δικαζόταν στο Στρατοδικείο για κομμουνιστική δράση, με βέβαιη την καταδίκη του σε θάνατο. Μέσα στο ζοφερό, κλίμα του εμφυλίου και των αιματηρών παθών, παρόλες τις ιδεολογικές τους διαφορές δεν διστάζει να σημειώσει στο ημερολόγιό του:

«Ο Γιάννης είναι ένας αληθινός ήρωας».

Στα έξι χρόνια των σπουδών του στη Γεωπονική Σχολή της Θεσσαλονίκης από το 1946 μέχρι το 1952 ανέπτυξε έντονη, ηγετική και εθνική δράση. Μετά την επιστροφή του στην Κύπρο στρατεύεται στην υπηρεσία της αγροτιάς και του Αγώνα. Μυήθηκε από τους πρώτους στην ΕΟΚΑ και υπηρέτησε με αυταπάρνηση από την αρχή, σε ηγετικές θέσεις, δίδυμο με τον Αυξεντίου. Αν ο Γρηγόρης ήταν ο μόνος με στρατιωτική κατάρτιση, ο Κυριάκος ήταν ο πρώτος πτυχιούχος που μπήκε στην ένοπλη δράση. Ο αγώνας ήταν κυρίως υπόθεση της μαθητικής νεολαίας και της αγροτιάς. Στο αντάρτικο δεν βγήκε κανένας γιατρός, δικηγόρος ή αστός. Κάποιοι δάσκαλοι και ο Κυριάκος ήταν οι πιο μορφωμένοι αντάρτες. Οι άλλοι, εμφανίσθηκαν με τη λήξη του Αγώνα για να μοιραστούν τις δάφνες και τις θέσεις στο Ανεξάρτητο κράτος. Οι Άγγλοι τον συνέλαβαν στις αρχές του '56.

Τον μετέφεραν στα κακόφημα Ανακριτήρια της Ομορφίτας, τον βασάνισαν, τον πίεσαν, δοκίμασαν να τον δωροδοκήσουν μ' ένα κολοσσιαίο ποσό, για να ομολογήσει τους συντρόφους του και να προδώσει το Διγενή. Ο ίδιος ο μεγάλος στρατάρχης, ο αρχηγός του αυτοκρατορικού επιτελείου του βρετανικού στρατού Σερ Τζον Χάρντινγκ επισκέφθηκε τον κρατούμενο και του έκανε τη δελεαστικότερη προσφορά που είχε γίνει μέχρι τότε. Η απάντηση του Μάτση βγήκε από το στόμα του ως η συλλογική απόφαση όλου του λαού, φωνή από τα βάθη της ιστορίας: «Ού περι χρημάτων τον Αγώνα ποιούμενα, αλλά περι Αρετής».

Ο στρατάρχης χρειαζόταν μια νίκη κι έφυγε με μία ήττα. Η ταπείνωση του διπλασιάστηκε γιατί ο Μάτσης που είχε μεταφερθεί στα Κρατητήρια της Κοκκινοτριμιθιάς με τα διπλά και τριπλά συρματοπλέγματα και την αυστηρή ένοπλη φρούρηση, δραπέτευσε. Πέταξε στην Ελευθερία. Από το Νοέμβριο ανέλαβε τομεάρχης Κερύνειας. Τρεις του Μάρτη του '57 θρήνησε το μεγάλο του φίλο. Η θυσία του ήταν πρότυπο αρετής και την επανέλαβε και ο ίδιος ενάμισι χρόνο αργότερα. Ύστερα από προδοσία, τον πρόδιδαν δεύτερη φορά, έφτασαν οι Άγγλοι στο κρησφύγετο του στο Δίκωμο. Ο Μιλιτιάδης, όπως ήταν το ψευδώνυμο του, διέταξε πρώτα τους δυο συντρόφους του στο κρησφύγετο τον Ανδρέα Σοφιόπουλο και τον Κώστα Χριστοδούλου. Στις επανειλημμένες κλήσεις των Άγγλων να παραδοθεί απάντησε με στεντόρεια φωνή:

«Δεν θα βγω ζωντανός. Θα βγω πυροβολώντας»

Οι Άγγλοι έριξαν τότε στο κρησφύγετό του εμπρηστική χειροβομβίδα. Βρήκε το θάνατο αγκαλιά με τα δυο αυτόματά του. Απανθρακωμένο και διαμελισμένο τον άφησαν στο κρησφύγετο ώρες. Κάλεσαν και τους δημοσιογράφους να δουν το νεκρό. Ήθελαν να διαλαλήσουν ως τρόπαιο τη δολοφονία του. Ήταν τριάντα τριών ετών όταν τον άγγιξε η Δόξα, Χριστός και Μεγαλέξανδρος συνάμα. Νεκρός και νικητής.

Ήταν 19 Νοέμβρη το μεσημέρι που έφυγε ο σταυραετός του Παλαιχωρίου, ο αγρότης μέλος της ΠΕΚ, ο γεωπόνος που πότισε με το αίμα του το δέντρο της λευτεριάς, ο διανοητής, ο πολιτικά προβληματισμένος αγωνιστής.

Μας άφησε μετέωρο το ερώτημα: Τι θα γινόταν να ζούσε ο Μάτσης; Διαβάζοντας για τη ζωή, τον αγώνα, το σθένος και τις πεποιθήσεις του, είμαι βέβαιος ότι θα πρωτοστατούσε στην πολιτική ζωή, ότι δεν θα φτάναμε στο '63, ότι δεν θα γινόταν πραξικόπημα. Θα ήταν το μεγάλο συμβόλαιο με το λαό. Διορατικός και ευέλικτος ήταν από ενωρίς υπέρ μιας πολιτικής λύσης. Οι συνομιλίες Μακαρίου – Χάρντινγκ φάνηκε ότι άνοιξαν δρόμο. Το συζητούσε με τον Αυξεντίου. Το διαμηνούσε στο Διγενή. Πίστευε ότι με βελτίωση τους θα έδιναν βιώσιμη λύση. Γνώριζε ότι αιωρείτο μια σύγκρουση με της Αριστερά και τους Τουρκοκυπρίους. Την υποδαύλιζαν οι Άγγλοι. Ήθελε να τα προλάβουν. Διατηρούσε με τους Τουρκοκύπριους άριστες σχέσεις. Το αγρόκτημα των Κουκλιών ήταν κοιτίδα συναδέλφωσης και ειρηνικής συμβίωσης. Με συμπάθεια τον αντιμετώπισαν οι Τουρκοκύπριοι αστυνομικοί στα ανακριτήρια της Ομορφίτας. Του έδιναν νερό και τροφή παρά τις εντολές του διαβόητου βασανιστή Περέϊρα. Στα Κρατητήρια πήγαν να τον επισκεφθούν ένα λεωφορείο Τουρκοκύπριοι των Κουκλιών.

Αυτός ήταν ο Κυριάκος Μάτσης, ο πολιτικός, ο αγωνιστής, ο άνθρωπος. Ο μεγάλος άνθρωπος. Αυτός που καταζητούμενος, κρυμμένος στο ίδιο του το χωριό, στο σπίτι του Ανδρέα Καραολή έβλεπε από τις γρίλιες του παραθύρου να περνούν το δρόμο και ψιθύριζε, χωρίς να τον βλέπουν και να τον ακούουν: «Περπάτα πιο σιγά γέρο Χριστοφή... Άφησε να δούμε ακόμα λίγον την κα Κυριακού. Γιατί βιάζεσαι;»

Δεν θέλησε να δει τους γονείς του για να είναι σε ίση μοίρα με τους συναγωνιστές που ήταν μαζί. Στάθηκαν πιο βιαστικοί ο προδότης και ο χάρος. Ο Μάτσης μάς άφησε κληρονομιά το μεγαλείο και τις ιδέες του.

Το δρόμο του ηρωισμού και της μετριοπάθειας, της γενναιότητας και της λογικής. Της επιμονής στον Αγώνα μια και του συμβιβασμού, όταν το απαιτούν οι συνθήκες. Και πάνω απ' όλα της μεγαλοσύνης και της θυσίας, όταν οι ηγέτες χρειάζεται να δώσουν το παράδειγμα. Βαριά η κληρονομιά και ακόμα βαρύτερο το χρέος.

Yiannakis Matsis

From: doxa@ucy.ac.cy on behalf of Doxa Komodromou [doxa@ucy.ac.cy]
Sent: Τετάρτη, 25 Νοεμβρίου 2015 9:37 πμ
To: ymatsis@cytanet.com.cy
Subject: Ομιλία Γ. Γεωργή
Attachments: ?μ???a G?????? Ge???? st? ???μ?s??? t?? ?????????? ??ts? 2015.docx

Καλημέρα Μαρία.

Μόλις τέλειωσα την ομιλία του κ. Γιωργή. Φυλάξετέ την στον box file των Ομιλιών και των Χαιρετισμών για τον Κυριάκο Μάτση.

Ευχαριστώ.

Δ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ - ΑΡΧΕΙΟ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΑΤΣΗ